

Mera om Mårdäng

Fortsättning på Göran Göranssons forskning.

Skiftet av Mårdängs by, som påbörjats 1749, fortsatte först 1776 med delningen av skogsmarken å s k Mårdängs urfjäll, beläget ca 35 km från hembyn i närheten av Säljemars by och Mårdängs gamla fåbodar och havsfisken. Här om vittnar ännu ”Mårdängsfjärden” på kartan och husgrunder på platsen.

Det var en lång väg att ta sig dit med boskapen över Oppala, Björke, Trödje byar och vidare på gamla Iggövägen. – Sannolikt hade byn, liksom sin moderby Åbyggeby, även vretar här, varom kartan upplyser.

Emellertid var det en karg trakt, varför nog fisket och i äldre tid sälfångsten i väsentlig grad bidragit till försörjningen. Detta bestyrkes av följande händelse på 1620-talet. Hemmanet nr 2 i Mårdäng ägdes av kronobefallningsmannen Joen Skough, då arrendator av Gästriklands skatt. Han lät nu intill byns fåbodar anlägga ett ställe, som han lät skatteskriva för 1 öresland, samt anställde en fiskekarl, Nils Persson. Sedan detta ställe kommit i andra händer, krävde fyrtio år senare tolvmännen och bönderna i byn Per Andersson på nr 1 och Per Persson på nr 2 att enligt lag få återlösa detsamma såsom hörande till byn, vilken framställning häradsrätten beviljade.

Vad skogsskiftet beträffar så tycks även dess historia förlora sig långt bort i det okända. – Vid det här beskrivna sammanträdet framhöll lantmätaren, att det ej allenast från äldsta tiderne tillhört Mårdäng, utan ock år 1696 varit ”till allmänning föreslagen och på Charta avfattad blifvit”.

Smedja i Mårdäng. Foto: Andrietta Olsson, 1920-talet.

Här mötte de nu upp i slutet av november månad 1776 de nya bönderna Per Persson och Olof Nilsson jämte lantmätaren Ekorn för att verkställa klyvning i två lika delar av skogsmarken å det triangulära skiftet. Det nordvästra hörnet gick ända upp på Håbergets topp. Ungdomarna var avkomlingar till 1749 års bönder.

Som vanligt började förrättningen med kringgång, upphygning av rågångarna och kontroll av rösen. Dessa hade namn som Håbergsrör, Gräsfjöl, Hammelsrör, Homalsrör etc.

Bönderna protesterade mot en år 1773 av deras förfäder träffad förlikning med Hilleviks Masugn, som disponerade den intillvarande delen av Sältala kronoallmänning, varigenom urfjället minskats med nära 21 tld, varav 15 tld utgjordes av skogsmark, övrig del av en sank moss- och starrwal Pehrsänget, som Trödjebönderna hävdade. Lantmätaren kunde icke göra något åt detta utan hänvisade till Kongl. Hofrätten för återvinning.

Vid fördelningen av de vid mätning av skogsmarken uppkomna tvenne skiftena om vardera 67 tld och 1/8 kapland, ville Per Persson först lotta om dem, med Olof Nilsson – som senare blev tolvman – påstod att ”jämligheten uti ljuft och ledt wore det förnämsta, hwarpå afseendet hafwas borde, utan att solskiftet wore en nödwändighet följa”. Blifwandes desse Åboer slutligen ense, att Olof Nilsson skulle taga östra och Per Persson västra sidan av skogen.

Från skiftet undantogs icke endast av Säljemarsboarna tidigare nyttjade mader utan även i skogsmarken liggande några löfkärr dugliga att upprödjas. Man var angelägen att tillvarata för jordbruk användbara marker.

GG/KL

[Hillebygden, Nr. 2, 1992]